

دفاع کاظمی از عقیده مهدوی / شیوه امام هفتم در تبیین اعتقاد به موعود

حضرت امام کاظم(ع) در طی امامت خویش گام های اساسی در نشر علوم و معارف اهل بیت(ع) برداشتند و از بزرگترین خدمات ایشان به جامعه مسلمین دفاع از عقیده مهدی موعود و زدودن انحراف از آن بود.

حضرت امام کاظم(ع) در طی امامت خویش گام های اساسی در نشر علوم و معارف اهل بیت(ع) برداشتند و از بزرگترین خدمات ایشان به جامعه مسلمین دفاع از عقیده مهدی موعود و زدودن انحراف از آن بود.

خبرگزاری مهر، گروه دین و اندیشه — جواد عبدل زاده: از نخستین قرن حیات اسلام تاکنون «مهدی طلبی» قرین با «مهدی سازی»، تاریخ را در نوردیده است. از «کیسانیه» که محمد حنفیه فرزند علی بن ابیطالب(ع) را مهدی موعود خواندن، تا «بهایی» هایی که همچنان مدعای باطل باب خویش را در عصر حاضر تبلیغ می کنند، تاریخ اسلام فرق متعددی را به خود دیده که همه سخن از مهدی موعود می زنند. «مهدی سازانی» که با تبعیت از هوای نفس خویش، خودخواهی، شهرت طلبی و نیت بهره کشی از جامعه، قدم در این راه باطل و انحرافی و صدالبته گمراه کننده گذاشته اند.

دوران حیات امام هفتم شیعیان حضرت موسی بن جعفر(ع) (۱۲۸-۵۱۸۳.ق) از نقاط بسیار حیاتی و حساس جریان اعتقاد به مهدی موعود به شمار میرود. شهادت امام صادق(ع) زمانی رخ می دهد که دانشگاه باقری و صادقی با خیل عظیم شاگردان علم آموخته مکتب اهل بیت(ع)، با وجود دارایی عظیم و ارزشمند علمی، با کمبود عالمان عامل روبرو شده و ثمره علم که عمل می باشد، در جامعه نمود کمتری یافته بود.

از سوی دیگر افزایش بار علمی جامعه باعث افزایش خطر منیت ها و غرورهای علمی و ادعا های درست فهمی بسیاری گشته و آفت علم، عالمان را مبتلا نموده بود.

بوجود آمدن شش گروه بعد از شهادت امام صادق(ع) را می توان اوج انحراف عظیم «مهدی سازی» در طول تاریخ در زمانی محدود دانست. در کتب مربوط به فرق اسلامی می خوانیم که ناووسیه(معتقدان به مهدویت امام ششم)، اسماعیلیه(معتقدان به زنده بودن و امامت اسماعیل بن جعفر)، معتقدان به امامت محمد بن اسماعیل، معتقدان به امامت محمد بن جعفر دیباج، فطحیه(معتقدان به امامت عبدالله بن اطفح) و قطعیه(معتقدان به امامت امام موسی بن جعفر) شش گروه شیعیان بعد از شهادت جعفر بن محمد(ع) بودند، که ضمن اختلاف در بحث امامت بعد از امام صادق(ع)، پایه گذار ادعاهای بعدی در باب مهدی سازی گردیدند، به گونه ای که اسماعیلیه و واقفیه با مهدی موعود دانستن اسماعیل و موسی بن جعفر(ع) با توان تبلیغی بالا توانسته اند، نام خود را در بین سطور تاریخی چنان حک نمایند، که همچنان دارای طرفدارانی فعال در جامعه اسلامی باشند.

در چنین شرایطی امام کاظم(ع) در ۳۵ سال طول مدت امامت خویش تمامی تلاش هدایتی خویش را مصروف جلوگیری از انشعاب به ناحق رخ داده در بین شیعیان نمودند. تلاشی که به سمت وحدت برمदार حق بود، نه وحدت ظاهری.

تبدیل تفرق به اتحاد از طرف امام کاظم (ع) برمदार حق و محور آن رخ داده و اتحادی شکل داد که توانست امروزه حیات شیعه را رقم بزنند. تلاش های کاظمی در حقیقت تجدید حیاتی برای اصل امامت و نتیجه آن، که همان فرهنگ مهدویت و مهدی طلبی می باشد، بود. تلاشهایی برای بازتعریف صحیح از امامت و انتصابی بودن آن از طرف خداوند و نشانه داشتن آن. تلاش هایی برای تعریف منجی و غیبت و انتظار حقیقی.

این تلاش های علمی و عملی کاظمی در باب اعتقاد به مهدی موعود و مهدی طلبی را می توان چنین تقسیم بندی نمود:

۱) نفی صریح مهدی موعود بودن خویش :

امام موسی بن جعفر(ع) به صراحت در پاسخ به سوالاتی که از ایشان در باب مهدی بودن می شد، مهدی موعود بودن خویش را نفی نموده است. به عنوان نمونه آنگاه که یکی از شیعیان حضرت ایشان را مورد خطاب قرار میدهد که آیا شما قائم به حق هستید؟ ایشان می فرمایند: «انا القائم بالحق ولكن القائم الذي يطهر الارض من اعداء الله عزوجل هو الخامس من ولدی». حدیث به صراحت بیان می دارد که حضرت قیام کننده بودن در راه حق و از طرف حق را شان خویش می دانند، ولی

این غیر از آن قیام کننده ای است که وعده داده شده. امام در این کلام گهربار لقب قائم را در عالم اسلام مختص و در شان یک تن می دانند نه بیشتر.

(۲) نفی صریح مهدی موعود بودن امام صادق(ع):

اشاره شد که بعد از شهادت امام صادق(ع) عده ای به مهدی موعود بودن ایشان معتقد گشته و باب انحرافی را گشودند. امام کاظم(ع) صراحتاً با این عقیده به مبارزه برخاستند. عباس بن عامر قصبانی نقل می کند که امام کاظم(ع) فرمودند: «صاحب هذا الامر من يقول الناس لم يولد بعد» یعنی صاحب این امر کسی است که مردم می گویند و اعتقاد دارند که او هنوز زاده نشده است. در روایات دیگری نیز حضرت اشاره دارند به اینکه مهدی موعود پنجمین از اولاد ایشان خواهد بود و این نفی صریحی است بر اعتقاد گروه «ناوویسه» در باب قائم بودن حضرت صادق(ع).

(۳) بیان ویژگی های مهدی موعود:

ایشان در بیانات گهربار خویش ویژگی های مهدی وعده داده شده را بیان داشته اند. نکته اساسی در این فرمایش های کاظمی این است که این ویژگی ها درست همانند خصوصیات مهدی وعده داده شده از طرف ائمه پیش از خود بوده است. که نشان و علامتی است بر اینکه مهدی وعده داده شده یک نفر بیش نیست.

در کلام کاظمی (ع) چنین از خصوصیات مهدی موعود (عج) سخن به میان می آید:

زمین را از دشمنان پاک می سازد، زمین را از عدل و داد پارسازد همانگونه که از ظلم و جور پرشده باشد، خداوند برایش هر سختی را آسان و هر امر دشواری را هموار سازد، خداوند برایش گنج های زمین را آشکار سازد، خداوند هر بعیدی را برایش قریب سازد، خداوند به او تمامی جباران عنود را نابود گرداند، خداوند به او هر شیطان متمرد را هلاک سازد، ولادتش پوشیده، ذکر نامش بر مردم روان باشد، همه مردم را به دین اسلام دعوت کند، خداوند شیعیان بلاد را پیرامونش جمع نماید، خون خواهی جدش نماید.

(۴) بیان مساله غیبت:

از جمله معارف غنی آموزش داده شده در باب مهدی موعود از طرف حجج الهی، مساله غیبت می باشد. حضرت امام کاظم (ع) نیز این آموزه حیاتی را در باب مهدویت تبیین و مردم را از علم وهبی خویش سیراب می نمایند.

دقت در این باب لازم است که مدعیان مهدویت نخستین تا زمان امام کاظم (ع)، براین نکته تاکید داشته اند که مهدی ساختگی شان دچار غیبت شده و ظهور خواهد کرد. این «مهدی سازان» مرگ مهدی ساختگی خود را انکار و به غیبت او تبلیغ می نمودند تا اولاً بتوانند عقیده باطل خود را زنده نگه داشته و ثانیاً از مساله وعده داده شده غیبت برای مهدی موعود نیز سوءاستفاده ای عوام فریبانه برای خود کرده باشند.

اما کلام امام موسی بن جعفر(ع) مردم را به این واقعیت در باب مهدی موعود آشنا و حق طلبان را به سوی صراط درست و اعتقاد صحیح رهنمون می گردد. امام نخست بر غیبت مهدی موعود(عج) که پنجمین از نسل خود ایشان است تاکید می نمایند و می فرمایند: «له غیبه» و همچنین می فرمایند: «و لابد لصاحب هذا الامر من غیبه» یعنی به ناچار برای صاحب این امر غیبتی است و می فرمایند: «یغیب عن ابصار الناس شخصه» یعنی شخص او از دیدگان مردم غایب می شود. امام در ادامه بر طول مدت غیبت و طولانی شدن آن اشاره دارند: «له غیبه یطول امدها»

و اما بیان حکمت این غیبت گره گشای مشکل اعتقادی مسلمانان حق طلب است. حضرت دلیل غیبت را ترس بر جان مهدی موعود بر شمرده و می فرمایند: «له غیبه یطول امدها خوفا علی نفسه» این غیبت برای حفظ جان مهدی وعده داده شده است برای سلامت جان او از تعرض دشمنان و البته به فرمایش امام کاظم(ع) محتنی است از طرف خداوند که امتحان شوند خلق به آن.

این غیبت آزمایش است برای آنکه سره از ناسره باز شناخته شود. این غیبت طولانی امتحانی است برای شناخت معتقدین واقعی و مهدی طلبان حقیقی. حضرت می فرمایند: «یرتد فیها اقوام و یثبت فیها آخرون». یعنی در آن غیبت طولانی مرتد می شوند اقوامی و اقوامی دیگر در آن ثابت قدم می مانند. ارتداد به معنی برگشتن از دین آورده شده است که در انکار یکی از اصول دین انکار ضروری دین انکار ضروری مذهب و یا تمسخر و دشنام به مقدسات جلوه گر می شود که انکار یکی از

امامان(به عنوان یکی از ضروری های مذهب) حکم ارتداد را شامل می شود.

در کلام کاظمی(ع) طولانی بودن غیبت و سختی آزمایش الهی کار مسلمانان ضعیف الایمان و به ظاهر معتقد را به ارتداد می کشاند. رویگردانی از مهدی برحق و روی آوری به مهدی های دروغین.

۵) برنامه عملی انتظار :

انتظار افضل عبادات قلمداد شده و صبر و تحمل بر طولانی بودن غیبت از وظایف منتظران، در کنار چنین مواردی امام موسی بن جعفر (ع) برنامه عملی برای منتظرین نیز تعیین می نمایند. برنامه ای که عمل به آن نجات بخش از دره های هلاکت در دوران غیبت است :

الف-معرفت به نسب مهدی موعود و غیبت طولانی(شناخت)

ب- پایداری در راه انتظار (صبر)

ج-تمسک به ریسمان اهل بیت(ع) (توسل)

د- ثبات قدم در راه دوستی با اهل بیت (ع) و دشمنی با دشمنان ائمه (تولی و تبری)

ه- زنده نگه داشتن یاد مهدی موعود در قلوب (ذکر)

موارد فوق همه برگرفته از بیانات حضرت می باشد که در هدایت منتظرین به سمت زیست انتظاری بیان فرموده اند.

سخن آخر اینکه حضرت امام کاظم(ع) در طی ۳۵ سال امامت خویش گام های اساسی در نشر علوم و معارف اهل بیت(ع) و عملی سازی معتقدات قلبی و احقاق حق اهل بیت(ع) برداشتند و از بزرگترین خدمات ایشان به جامعه مسلمین دفاع از عقیده مهدی موعود و زدودن انحراف از آن بود. نفی صریح مهدی سازی های قبلی و جلوگیری از مهدی پروری های تقلبی در آینده، بیان و یادآوری نسب مهدی موعود و توضیح غیبت طولانی آن حضرت و تعیین شیوه انتظار صحیح از تلاشهای بی مانند امام هفتم شیعیان برای دفاع از این حریم اعتقادی بوده است. آنگاه که در زمانه بوجود آمدن مهدی های متعدد، حضرت به انحصار مهدی موعود در خاندان اهل بیت(ع) اشاره و ارتداد از دین را به مهدی سازان وعده می دهند، مهدی طلبی واقعی رخ نموده و صبر و انتظار و تمسک به حبل محبت ائمه(ع) تکلیف مومنین می گردد و امام صابر مدافعی می گردد برای فرهنگ غنی مهدوی. مدافعی در مقابل آسیب ها و انحراف ها.

منابع:

موسی بن جعفر، امام کاظم (ع) مرضیه محمد زاده
کمال الدین و تمام النعمه شیخ صدوق (ره)
تاریخ فرق اسلامی حسین صابری
امام در عینیت جامعه محمدرضا حکیمی